

Т.Рысқұлов ауданының білім бөлімінің «Балбөбек»  
бөбекжай бақшасы» мемлекеттік коммуналдық қазыналық  
кәсіпорыны

**«Мен өзім!» (3 жастағы балалардағы  
дағдарыстың ерекшеліктері)**

Луговой ауылы 2025 ж

## БАЯНДАМА

### Тақырыбы: «Мен өзім!» (3 жастағы балалардағы дағдарыстың ерекшеліктері)

#### Кіріспе

Баланың дамуындағы 3 жас кезеңі — «үш жастық дағдарыс» деп аталатын маңызды психологиялық әрі физиологиялық өзгерістер уақыты. Бұл кезеңде бала өз «Менін» танып, дербестікке ұмтылып, үлкендермен қарым-қатынасында жаңа мінез-құлық ерекшеліктерін көрсетеді. Психологтар Л.С.Выготский, Д.Б.Эльконин, Ж.Пиаже еңбектерінде бұл дағдарыстың табиғаты жан-жақты қарастырылған.

#### 1. Үш жастық дағдарыстың мәні

3 жас – адамның жеке тұлға ретінде алғашқы қалыптасу сатысы.

Бұл кезеңде: бала өзін бөлек тұлға ретінде сезіне бастайды;

өз іс-әрекетіне дербестік талап етеді;

«Мен өзім!» деген ұстаным алдыңғы орынға шығады.

Дағдарыс — бұл баланың дамуындағы секіріс, жаңа психологиялық құрылымдардың қалыптасуы.

#### 2. 3 жастағы дағдарыстың негізгі белгілері

##### 1. Қасарласу (негативизм)

Бала өзінен ешқандай күш немесе логикалық себепті қажет етпейтін қарсылық көрсетеді.

Мысалы: «Жүрмеймін!», «Кимеймін!»

##### 2. Қыңырлық

Бала бір нәрсені сұрап тұрып, сол ұсынылған жағдайда да қабылдамайды.

##### 3. Өз бетінше әрекет етуге ұмтылу (дербестік)

«Өзім істеймін!» — киіну, тамақтану, ойыншық жинау, су құю.

##### 4. Ересектермен қарым-қатынаста қактығыстар

Бала бұрынғыдай толық бағынышты емес, шешімдеріне қарсылық білдіреді.

#### 5. Өзін көрсетудің күшеюі (өзін-өзі бағалау)

Бала енді өз пікірі, қалауы бар екенін дәлелдеуге тырысады.

#### 6. Эмоциялық тұрақсыздық

Көңіл-күйдің жиі өзгеруі, жылау, тез ренжу.

#### 7. Заттарға иелік ету сезімі

«Бұл менің ойыншығым», «Менің анам», «Менің орным».

### 3. Дағдарыстың пайда болу себептері

Танымдық даму — бала қоршаған әлемді жасырын заңдылықтармен түсіне бастайды.

Тіл дамуы — бала өз ойын еркін жеткізген сайын, талаптары артады.

Әлеуметтік даму — ересектердің рөлін қайталау, үлкен болуға ұмтылу.

Физиологиялық өзгерістер — жүйке жүйесінің белсенді дамуы.

### 4. 3 жас дағдарысының жағымды жақтары

Дағдарыс – жағымсыз емес, керісінше баланың дамуының жаңа сатысына өтуі:

дербестік қалыптасады;

тіл және ойлау белсенді дамиды;

өзіндік пікір пайда болады;

қиындықтарды жеңуге үйренеді;

жауапкершілік сезімі оянады.

### 5. Ата-ана мен тәрбиешінің тактикасы

#### 1. Қатаң тыйым емес, түсіндіру және тандау беру

«Қызыл шұлық киесің бе, әлде көк пе?»

«Өзгертпеймін!» демей, 2 нұсқа ұсыну.

## 2. Сабыр сақтау және эмоциялық қолдау

Баланың ашу-ренішін айтуына мүмкіндік беру.

Сөзіне сыйластықпен қарау.

## 3. Күн тәртібін сақтау

Ұйқы мен тынығу режимі бұзылса, дағдарыс белгілері күшейеді.

## 4. Дербестікке жол ашу

киінуге, тамақтануға өзі қатысу;

ұсақ тапсырмалар беру.

## 5. Мінез-құлыққа тұрақты шекара қою

Жұмсақ, бірақ нақты ережелер:

«Жүгірме» емес, «Бөлмеде жай жүр» деп айту.

## 6. Мадақтау және қолпаштау

Бала өзін пайдалы сезінгісі келеді.

## 7. Тәрбиешілер үшін ұсыныстар

Топта «өзім істеймін» аймағын ұйымдастыру (киіну, реттеу, құю).

Рөлдік ойындар арқылы эмоцияны реттеуге үйрету.

Қақтығыс кезінде екі жактың сезімін атап, түсіндіру.

Жеңіл тапсырмаларды жүйелі түрде беру (ойыншық жинау, орындық қою).

## **Қорытынды**

3 жастық дағдарыс — баланың жеке тұлғалық дамуының табиғи, маңызды кезеңі. Бұл кезеңде ересектердің сабырлығы, қолдауы, дұрыс тәрбие стратегиясы баланың дені сау, дербес, эмоционалды тұрақты болып өсуіне ықпал етеді. Дағдарысты дұрыс қабылдау — баланы болашақ жетістіктерге дайындаудың негізі.